

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 21.02.1996
KOM(96) 67 lopull.

KOMISSIION TIEDONANTO

**"NAISTEN JA MIESTEN YHTÄLÄISTEN MAHDOLLISUUKSIEN
SISÄLLYTTÄMINEN YHTEISÖN POLITIIKKAAN JA TOIMINTAAN
KAIKILLA ALOILLA"**

I. JOHDANTO

1. Haaste

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo tunnustetaan nykyään kiistattomasti yhdeksi kansanvallan ja ihmisen kunnioittamisen olennaiseksi periaatteeksi.

Tasa-arvon toteuttaminen lainsäädännössä ja teoissa on sen sijaan merkittävä haaste yhteiskunnille, joita leimaa pitkä eriarvoisuuksien historia: niin teollistuneissa maissa kuin kehitysmaissa naisten ja miesten väliset eriarvoisuudet ovat edelleen ilmeisiä.

Haasteena on naisten ja miesten välisen uuden kumppanuuden rakentaminen, mikä varmistaisi molempien sukupuolten täysipainoisen tasa-arvoisen osallistumisen kaikilla aloilla samoin kuin kehityksen tuottaman hyödyn tasaisen jakautumisen sukupuolten kesken. Tällainen muutos ei vaadi ainoastaan edistysaskelia lainsäädännössä vaan myös puhtaasti sivistyksellistä muutosta yksilöiden käyttäytymiskaavoissa sekä yhteisön asenteissa ja käytännöissä samoin kuin päättäväistä poliittista toimintaa, joka perustuu mahdollisimman laajaan osallistumiseen.

Euroopan unionille on haaste rakentaa tätä naisten ja miesten välistä uutta kumppanuutta siten, että otetaan huomioon jäsenvaltioiden historioiden ja kulttuurien moninaisuus ja käytetään sitä hyödyksi kehitettäessä tasa-arvon eurooppalaista lähestymistapaa, joka on sekä moniarvoinen että humanistinen ja luo toiminnan suuntaviivoja niin yhteisössä kuin muuallakin maailmassa.

Euroopan unionin sitoutuminen tähän linjaan on johdonmukainen jatke sen aktiiviselle roolille äskettäisessä Yhdistyneiden Kansakuntien naisten asioita käsitelleessä Pekingin kokouksessa, erityisesti kokouksen loppujulistuksen ja toimintaohjelman laadinnassa.

Tässä yhteydessä on siten tärkeää edistää naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia kaikissa toimissa ja politiikoissa - kaikilla tasoilla. Tätä kutsutaan "mainstreaming"-periaatteeksi, jonka komissio on omaksunut ja jonka olennaisesta tärkeydestä muistutettiin Pekingin kokouksessa. Näin tehtäessä on tarkoitus, että tasa-arvon edistämispyrkimyksiä ei rajoiteta erityisten toimenpiteiden toteuttamiseen naisten hyväksi vaan että tasa-arvoa silmällä pitäen otetaan selkeästi käyttöön kaikki yleiset toimet ja politiikat kiinnittäen niiden suunnittelussa aktiivisesti ja näkyvästi huomiota niiden mahdollisiin vaikutuksiin naisten ja toisaalta miesten tilanteeseen ("gender perspective"). Tämä edellyttää kyseisten toimien ja politiikkojen järjestelmällistä tarkastelua ja vaikutusten huomioon ottamista niitä määriteltäessä ja toteutettaessa: muun muassa kehityspolitiikat, työn järjestely, liikennettä koskevat valinnat, koulujen työskentelyaikojen määrittely voivat vaikuttaa merkittävästi eroihin naisten ja miesten tilanteessa ja ne täytyy siis ottaa asianmukaisesti huomioon naisten ja miesten välisen tasa-arvon tehokkaammaksi edistämiseksi.

Naisten ja miesten tasa-arvoinen osallistuminen on ensiarvoisen tärkeä osa kestävästä kehityksestä ja kuvaa yhteiskuntien poliittista kypsyysastetta: kun demokraattinen yhteiskunta edellyttää naisten vapautumista alistaisesta asemasta, naisten vapautuminen puolestaan

takaa demokratian toteutumisen. Tähän haasteeseen vastaaminen voisi siten kuulua 2000-luvun eurooppalaiseen hankkeeseen. Sitoutumalla päättäväisesti ottamaan huomioon naisten ja toisaalta miesten tärkeimmät tavoitteet ja tarpeet kaikissa politiikoissaan ja toimissaan yhteisö ilmaisisi demokratiaan sitoutumista ja kansalaisten huolenaiheiden huomioon ottamista. Euroopan yhteiskunnat reagoisivat lisäksi silloin edistyksellisesti väestöä ja perhettä koskeviin muutoksiin, joita ne joutuvat kohtaamaan ja jotka väestön ikääntyessä tekevät naisten osallistumisesta työelämään ratkaisevan taloudellisen valtin, jota kannattaa arvostaa inhimillisten voimavarojen parhaan mahdollisen käytön näkökulmasta.

2. Saavutukset ja säännöstö

Yhteisö on alkuajoistaan lähtien tunnustanut naisten ja miesten samapalkkaisuuden periaatteen. Se on muodostanut tältä pohjalta oikeudellisten säännösten yhtenäisen kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on varmistaa yhtäläiset oikeudet työhön, ammatilliseen koulutukseen ja suurelta osin sosiaaliturvaan.

Tasa-arvon edistämiseksi teoissa yhteisö on toteuttanut 80-luvulta alkaen erityisiä toimintaohjelmia, joihin myönnetty varat olivat rajalliset mutta joiden innostava vaikutus on ollut merkittävä. Ohjelmat tukivat myönteisiä toimia ja pilottihankkeita, joilla yhteisö ulotti toiminta-alansa koskemaan muun muassa perhe- ja työelämän yhteen sovittamista, naisten asemaa päätöksenteossa, naisten osallistumista talouselämään ja työhön. Yhteisö on siten vuosien mittaan edistänyt sellaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia edistävien toimijaverkkojen monitahoisen kokonaisuuden luomista, jotka ovat sidoksissa eurooppalaiseen dynamiikkaan mutta sisältävät myös jäsenvaltioiden kulttuurisen monimuotoisuuden. Yhteisö on myös rohkaissut yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen sitoutuneiden järjestöjen ponnisteluja. Näin tehdessään se on myötävaikuttanut hyvien käytäntöjen tunnistamiseen ja edistänyt, naisten asioita ajavien tahojen keskinäisestä kilpailusta riippumatta, yhtäläisten mahdollisuuksien hyväksi toteutettavan yhdenmukaistetun toiminnan suuntaviivojen hahmottamista.

Yhteisö on myös ajanut naisten aseman lujittamista ja sukupuolten välisten eriarvoisuuksien poistamista vuoropuhelussaan kolmansien maiden kanssa, nimenomaan kehitysyhteistyötä sekä ihmisoikeuksien edistämistä ja suojelua koskevien politiikkojensa välityksellä¹. Sukupuolinäkökohtien kokonaisvaltainen huomioon ottaminen (mainstreaming) on itse asiassa kuulunut yhteisön kehitysyhteistyöpolitiikkaan jo joitakin vuosia.

Yhteisö on pystynyt aktiivisesti osallistumaan kansainvälisellä näyttämöllä naisen roolin vahvistamiseen ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen voimassaolevan säännöstönsä sekä tukemistaan ohjelmista ja verkostoista saamiensa kokemusten ja oikeutusten ansiosta. Se on myötävaikuttanut ratkaisevasti Wienissä, Kööpenhaminassa, Kairossa ja äskettäin

---

¹ Vrt. komission tiedonannot sukupuolikysymysten integroimisesta kehitysyhteistyöhön (KOM(95) 423, lopullinen, 18.09.1995) ja ihmisoikeuksien ulkoisesta ulottuvuudesta (KOM(95) 567, lopullinen, 22.11.1995).

Pekingissä järjestettyjen Yhdistyneiden Kansakuntien kokousten mahdollistamiin edistysaskeliin. Viimeksi mainitussa kokouksessa esiin tullut ja toimintaohjelman sitoumuksissa konkretisoitunut aktiivinen osallistuminen edellyttää yhteisön toiminnan jatkamista.

Komissio on myös harjoittanut jo monta vuotta yhtäläisiin mahdollisuuksiin perustuvaa politiikkaa henkilöstöasioissa.

Yhteisön toiminta naisten ja miesten tasa-arvoisuuden puolesta vaikuttaa kaiken kaikkiaan samalla sekä merkittävältä että vaatimattomalta. Merkittävältä se näyttää ajateltaessa sitä suppeaa oikeudellista perustaa, joka antaa yhteisölle erityisen toimivallan ainoastaan samapalkkaisuutta koskevilla asioilla (Euroopan yhteisön perustamissopimus, 119 artikla); useimmissa tapauksissa vaaditaan siis jäsenvaltioiden yksimielisyys ehdotuksissa, jotka eivät koske tarkasti juuri kyseistä alaa. Yhteisön toiminta vaikuttaa merkittävältä myös ajateltaessa tuloksia, jotka on saavutettu huolimatta yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen erityisesti osoitettujen varojen vähyydestä. Vaatimattomalta toiminta näyttää ajateltaessa haasteen laajuutta ja sen herättämiä odotuksia sekä varoja, jotka olisi voitu ottaa käyttöön jo kauan sitten, jos yhtäläiset mahdollisuudet olisi tunnustettu yhteisön kaikkia politiikkoja koskevaksi ensisijaiseksi tavoitteeksi. Monet yhteisön toimet myötävaikuttavat ainakin epäsuorasti naisten vapautumiseen alisteisesta asemasta edistämällä yleisesti muun muassa rahamarkkinoiden vakautta, taloudellista kasvua, työllisyyden kehitystä ja vapaata liikkuvuutta. Tällaisten toimien myönteiset vaikutukset naisten asemaan ovat kuitenkin usein vaikeasti nähtävissä ja joskus epävarmoja.

Essenin, Cannesin ja Madridin Eurooppa-neuvostot ovat korostaneet, että naisten ja miesten yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen on työttömyyden vastustamisen ohella yksi unionin ja sen jäsenvaltioiden ensisijaisista tehtävistä. On siten tarpeen jatkaa ja tehostaa määrätietoisesti tähän mennessä jo toteutettua toimintaa. Komissio aikoo aktiivisesti auttaa tarvittavissa pyrkimyksissä ja toimia tässä tarkoituksessa kaikilla yhteisön politiikan aloilla. Se on ehdottanut uutta yhtäläisten mahdollisuuksien edistämistä koskevaa toimintaohjelmaa (1996-2000)², jonka avulla voidaan kehittää lainsäädäntöä ja tehokkaasti edistää mainstreaming-periaatetta sekä tukea ja vauhdittaa erityistoimintaa yhtäläisten mahdollisuuksien hyväksi. Komissio on valmistellut ohjelmaa erittäin laajaa kuulemismenettelyä käyttäen, ja tätä menettelyä jatketaan kokoonpanoltaan ja tehtäviltään tarkoitukseen sopivan, miesten ja naisten yhtäläisiä mahdollisuuksia käsittelevän neuvonantavan komitean työssä³. Neuvosto on äskettäin tehnyt päätöksen kyseisen ohjelman toteuttamisesta osoittaen sille kuitenkin rajalliset varat verrattuna komission ehdotukseen⁴.

3. Toiminnan aloittaminen kaikilla yhteisön politiikan aloilla

² Vrt. KOM (95) 381, lopullinen 19.07.1995, Neljäs naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia koskeva yhteisön keskipitkän ajan toimintaohjelma (1996-2000)

³ Komission päätös 19 päivänä heinäkuuta 1995, EYVL N:o L 249, 17.10.1995

⁴ Päätös 21 päivänä joulukuuta 1995

Toiminta tasa-arvon hyväksi edellyttää kunnianhimoista lähestymistapaa, johon kuuluu naisen ja miehen identiteetin tunnustaminen ja tahto jakaa tasapainoisesti vastuu naisten ja miesten välillä. Se vaatii naisten mutta myös miesten aktiivista osallisuutta ja vastavuoroisesti niin naisten kuin miestenkin vastuun arvostuksen lisäämistä. Tasa-arvon edistämistä ei pidä sekoittaa pelkkään tilastolliseen tasavertaisuuteen: kun on tarkoitus edistää muun muassa vanhempien roolin, perherakenteiden, yhteiskunnan käytäntöjen, työn järjestelyn ja ajankäytön kestävästä kehitystä, yhtäläiset mahdollisuudet eivät koske ainoastaan naisia, heidän mahdollisuuttaan toteuttaa itseään ja määrätä omista asioistaan, vaan myös miehiä ja koko yhteiskuntaa, jolle ne voivat olla edistyksen vauhdittajana sekä demokratian ja moniarvoisuuden takeena. Tämä on tosiasia Euroopassa ja teollistuneissa maissa; se on sitä myös kehitysmaissa.

Yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen ei siten tarkoita ainoastaan naisiin kohdistuvien myönteisten toimenpiteiden toteuttamista esimerkiksi heidän yleissivistävään koulutukseen, ammatilliseen koulutukseen tai työhön pääsyä helpottamiseksi. Se edellyttää myös toimenpiteitä, joilla sovitetaan yhteiskuntajärjestelmä vastaamaan vaatimuksia jakaa roolit tasapuolisemmin naisten ja miesten kesken: esimerkiksi järjestämällä työ siten, että tuetaan niin naisia kuin miehiäkin työ- ja perhe-elämän yhteen sovittamisessa; tai suosimalla elinkeinoelämän monipuolisuutta paikallisessa kehityksessä joustavampaan työllisyystilanteeseen pääsemiseksi niin naisten kuin miestenkin eduksi; tai takaamalla sekä isien että äitien oikeudet, jotta molemmilta voidaan odottaa heidän oman vastuunsa ja omien velvollisuuksiensa täysipainoista täyttämistä; tai uudistamalla sosiaaliturvaa siten, että sen välityksellä kollektiiviseen yhteisvastuullisuuteen sisältyvä liike oikeuksien yksilöllistämisen suuntaan.

Komission omaksumalla mainstreaming-periaatteella pyritään naisten ja miesten aseman, tilanteiden ja tarpeiden eroavuuksien järjestelmälliseen huomioon ottamiseen yhteisön kaikissa politiikoissa ja toimissa. Ei siis ole kyseessä yksinomaan yhteisön ohjelmien tai rahastojen hyödyn entistä suurempi ohjaaminen naisille, vaan yhteisön oikeudellisten välineiden ja rahavarojen sekä analyysi- ja kannustusmahdollisuuksien samanaikainen käyttöönotto, jotta kaikilla aloilla alettaisiin huolehtia naisten ja miesten tasapainoisten suhteiden rakentamisesta. Tämän vuoksi on tarpeen ja tärkeää perustaa tasa-arvopolitiikka vankalle tilastolliselle analyysille naisten ja miesten tilanteesta elämän eri aloilla sekä yhteiskunnissa tapahtuvista muutoksista.

Kyseinen kokonaisvaltainen ja monialainen lähestymistapa edellyttää toimintaa. Siksi komissio on perustanut puheenjohtajansa alaisuuteen komission jäsenistä koostuvan ryhmän, jonka tehtävänä on herättää ajatuksia ja valvoa, että yhteisön kaikissa toimissa kannetaan huolta naisten ja miesten yhtäläisistä mahdollisuuksista. Näiden töiden valmistelu ja seuranta on annettu tehtäväksi osastojen väliselle ryhmälle, joka on alkanut luetteloida käynnistettyjä tai suunniteltuja aloitteita mahdollisten yhteisvaikutusten ja tarvittavan yhteistyön selvittämiseksi.

Tämä tiedonanto on analyysin tulos. Se koostuu kahdesta peräkkäisestä osasta:

- ensimmäisessä osassa esitellään yhteisön toiminnan saavutukset ja näkyvät kuudella alalla: työ ja työmarkkinat, naispuolisten yritysjohtajien asema ja pk-yrityksissä avustavat puoliset, yleissivistävä koulutus ja ammatillinen koulutus,

henkilöiden oikeudet, ulkosuhteet, tiedottaminen; näihin kuuteen ala-alueeseen on lisätty komission henkilöstöpolitiikka

- toisessa osassa esitellään rakennerahastojen tehtävät; rakennerahastot ovat yhteisön pääasiallinen rahoitusväline ja niiden toiminta koskee useita mainituista aloista.

Tämä analyysi ei tietenkään esittele tyhjentyvästi niitä toimia, joiden avulla komissio voi vaikuttaa yhtäläisiin mahdollisuuksiin. Se luo niistä kuitenkin yleiskuvan, joka puoltaa yhteisön erilaisten toimien yhtenäisyyden ja keskinäisen täydentävyyden lujittamista ja todistaa myös jo käynnistetyistä osastojen välisestä yhteistyöstä.

II. YHTEISÖN TOIMINNAN SAAVUTUKSET JA NÄKYMÄT YHTÄLÄISTEN MAHDOLLISUUKSIEN ALALLA

I. TYÖ JA TYÖMARKKINAT

Työllä on ratkaiseva merkitys yhtäläisiä mahdollisuuksia ajatellen: työhön pääsy kuuluu olennaisesti naisten vapautumiseen, ja työtilaisuuksien rakenne samoin kuin työ- ja palkkausolosuhteet todistavat merkittävästä, tosin vielä riittämättömästä, edistyksestä yhtäläisten mahdollisuuksien alalla.

Tilanne on tässä suhteessa parantunut ainakin uusien sukupolvien loppututkimuksen suorittaneiden naisten kohdalla, joilla on ollut entistä parempi pääsy korkean tason ja keskitason työmarkkinoille erityisesti julkisella alalla, koulutuksessa ja terveydenhoidossa. Tämä kehitys on kasvattanut eroja naispuolisen väestön keskuudessa. Työmarkkinoilla määräävä piirre on kuitenkin naisten ja miesten välisen eriarvoisuuden ja työpaikkojen eriytymisen säilyminen: hallinnollisten ja palvelualojen työpaikat ovat naisistuneet entisestään; samoin suurin osa tilapäisistä ja osa-aikaisista työpaikoista on naisilla, siksi naiset ovat saaneet valtaosan viime vuosina luoduista työpaikoista.

Naisten ansiotyö on lisääntynyt, ja Euroopan unionissa keskimäärin kaksi työpaikkaa viidestä on nykyään naisilla. Naisten asema työhön nähden vaihtelee kuitenkin suuresti jäsenvaltiosta toiseen, nimenomaan mitä tulee ansiotyössä käyvien määrään, osa-aikatyön yleisyyteen ja työttömien määrään.

Komissio on vauhdittanut työhön liittyvää tasa-arvoa varsinkin direktiivein, joiden avulla yhtäläinen kohtelu työelämässä ja suurelta osin sosiaaliturvassa on ankkuroitu yhteisön oikeuteen.

Vuodesta 1982 alkaen toteutetuilla yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevilla toimintaohjelmilla on edistetty tutkimuksia, kokeiluja ja keskusteluja politiikoista, jotka parhaiten sopisivat työhön liittyvän tasa-arvon edistämiseen. Ohjelmilla on vaikutettu erityisesti myönteisten toimien kehittämiseen, perhe- ja työelämän yhteen sovittamiseen,

naisten yrittäjyyden edistämiseen, paikalliseen kehitykseen ja siten rohkaistu pilottitoimien toteuttamista ja niiden jäsentämistä ylikansallisiin verkkoihin.

Rakennerahastot, varsinkin Euroopan sosiaalirahasto, ovat jo kauan antaneet merkittävää taloudellista tukea toimintaan naisten ammatillisen koulutuksen ja työllisyyden hyväksi. Tätä tukea käsitellään tämän tiedonannon III luvussa.

Rakennerahastojen kautta toteutettujen toimiensa lisäksi komissio aikoo jatkaa aloittamaansa toimintaa kahdelta eri kannalta:

- On tärkeää jatkaa tasa-arvon oikeudellisen soveltamisalan jäsentämistä erityisesti direktiivein ja/tai työmarkkinaosapuolten kesken tehtävin sopimuksin työajan joustosta, lastenhoitoon liittyvistä todistusvelvollisuuksista ja aloitteista, kotona tehtävästä työstä, samapalkkaisuudesta ja sosiaaliturvaan liittyvien oikeuksien yksilöllistämisestä. Tässä yhteydessä voi korostaa, että ensimmäinen työmarkkinaosapuolten välinen työmarkkinakäytännön mukainen sopimus on tehty perhe- ja työelämän yhteen sovittamisesta.
- Komission tarkoituksena on järjeistää tukitoimenpiteensä ja yhdistää ne paremmin tutkimuksiin ja pilottihankkeisiin, jotka koskevat naisten yrittäjyyttä, perhe- ja työelämän yhteen sovittamista ja työmarkkinoiden naisten ja miesten aloihin jakautumisen poistamista. Se on yksi uuden, äskettäin hyväksytyt yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevan ohjelman tavoitteista. Yleisesti ottaen on tarkoitus tehdä tästä ohjelmasta työllisyyttä koskevan kokemustenvaihdon väline sekä analyysin ja keskustelun vauhdittaja yhdessä jäsenvaltioiden kanssa ja suhteessa niihin työllisyyttä koskeviin pohdintoihin ja toimiin, jotka on aloitettu Essenin, Cannesin ja Madridin Eurooppa-neuvostojen seurauksena. Toiminnan tehostaminen yhtäläisten mahdollisuuksien hyväksi työllisyyden alalla on yksi Madridissa sovitusta suuntaviivoista, ja tässä yhteydessä voidaan mainita erityisen merkittävinä pohdintojen ja toimintojen aiheena olevat kysymykset muun muassa työn järjestelystä, aktiivisista työllisyyspolitiikoista ja uusista työllistämismahdollisuuksista.

2. NAISPUOLISET YRITYSJOHTAJAT JA AVUSTAVAT PUOLISOT PK-YRITYKSISSÄ

Naisilla on tärkeä rooli pienten ja keskisuurten yritysten johdossa ja hallinnossa. Ensiksi yritysjohtajina: Euroopan unionin 16 miljoonasta pk-yrityksestä (EUR 12) 20 - 30 prosenttia on naisten johtamia; lisäksi 25 - 35 prosenttia uusista yrityksistä on naisten perustamia. Toiseksi yritysjohtajia avustavina puolisoina: 60 - 80 prosentissa pk-yrityksistä yritysjohtajan puoliso (nainen tai mies) hoitaa hallinto- ja johtotehtäviä ja on yritysjohtajan lähin avustaja tai jopa varsinainen yrittäjäpuoliso, olipa hänen asemansa määritelty tai ei. Yleisesti myönnetään, että mitä enemmän avustava aviovaimo osallistuu yrityksen toimintaan, sitä suuremmat mahdollisuudet yrityksellä on ylläpitää toimintaansa. Joillain aloilla, esimerkiksi kalastuksessa, puolisojen tehtävät täydentävät toisiaan; samoin maaseudulla, jossa kymmenen prosenttia tilojen johtajista on naisia, maanviljelijöiden vaimot osallistuvat suoraan maatilamatkailun ja paikallispalvelujen kehittämiseen.

Naispuoliset yritysjohtajat ja avustavat puoliset joutuvat kohtaamaan erilaisia vaikeuksia ja esteitä:

- saadun yrittäjäkoulutuksen riittämättömyys yrityksen perustamisen aikaan ja sen ensimmäisinä olemassaolovuosina
- taloudellisen ympäristön antama vähäinen tunnustus erityisesti luotonsaannissa ja jatkuva oman pääoman puute
- perhe- ja työelämän yhteensovittamisongelmat
- vaikea pääsy tiedon lähteille
- avustavan puolison aseman puuttuva tai riittämätön tunnustaminen.

Komission yrittäjäpolitiikka kohdistuu kaikille aloille ja kaikkiin yritysjohtajiin – miehiin tai naisiin – ja tähtää erityisesti aloitteellisuudelle ja yritysten, nimenomaan pk-yritysten, kehitykselle suotuisan ympäristön muovaamiseen, yritysten rahoituksen parantamiseen ja niiden yhteismarkkinoille sijoittumisen helpottamiseen.

On kuitenkin olemassa myös rajallisin varoin rahoitettuja erityistoimia naispuolisten yritysjohtajien ja avustavien puolisojen hyväksi. Voidaan mainita muun muassa ammatillista koulutusta koskevat aloitteet, tuki verkkojen luomiselle (esimerkiksi tuki avustavien puolisojen eurooppalaisen liiton perustamiselle) ja naisryhmien toiminnan rahoittaminen yhteiskuntatalouden alalla. Lisäksi komissio tukee rahallisesti ja järjestelyjen osalta kokouksia, joiden aiheena ovat suoranaisesti naispuoliset yritysjohtajat ja avustavat puoliset (Thessaloniki (maaliskuu 1994), Pariisi (kesäkuu 1995), Barcelona (marraskuu 1995)). Myös rakennerahastojen toiminnan ja esimerkiksi yhteisön aloitteiden (LEADER, ILE, NOW, ADAPT, pk-yrityksiä koskeva toimintaohjelma jne) puitteissa on olemassa jonkin verran toimia, jotka voivat hyödyttää naispuolisia yritysjohtajia ja avustavia puolisoja.

On myös tarpeen muistaa direktiivi 86/613 miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltamisesta itsenäisiin ammatinharjoittajiin; direktiivillä on kuitenkin ollut ainoastaan heikko vaikutus sen määräämien velvoitteiden vähäisyyden vuoksi.

Tulevaisuudessa on tarkoitus tehostaa toimia naisten hyväksi pk-yrityksissä erityisesti lisäämällä työn joustavuutta ja ammattipätevyyttä (telematiikan käyttö mukaan lukien), helpottamalla luotonsaantia samoin kuin parantamalla tiedon ja neuvonnan saatavuutta.

Jatkona naisyritysjohtajien ja avustavien puolisojen asioita käsitteleville kokouksille komissio määrittelee parhaillaan ensisijaisia toimia, jotka kirjataan monivuotiseen toimintaohjelmaan pk-yritysten hyväksi (1997-2000). Lisäksi tullaan tekemään useita aloitteita naisyritysjohtajien ja yrittäjäpuolisojen (jotka tulevat muodostamaan oman lukunsa pk-yritysten eurooppalaisen valvontaelimen vuosikertomuksessa) sekä avustavien puolisojen (ammattillista koulutusta koskevien toimien luettelointi) tilanteen paremmaksi tuntemiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi. Osastojen välistä yhteistyötä lujitetaan naisyritysjohtajien ja avustavien puolisojen tarpeiden huomioon ottamisen edistämiseksi ammatillista koulutusta koskevissa ohjelmissa (LEONARDO) ja rakennerahastojen aloitteissa. Samoin lujitetaan yhteistyötä komission tiedotustoimistojen Euro-info -keskusten kanssa. Komissio tulee myös ehdottamaan, kuultuaan osapuolia, joita asia koskee, edellä mainittua direktiiviä 86/613 koskevaa tarkastettua direktiiviä, joka mahdollistaa tehokkaamman reagoinnin ilmenneisiin ongelmiin.

3. YLEISSIVISTÄVÄ JA AMMATILLINEN KOULUTUS

Yleissivistävä koulutus ja ammatillinen koulutus ovat voimakkaita keinoja naisten vapautumiseksi alisteisesta asemasta, vaikka ne eivät riitäkään takaamaan miesten kanssa tasavertaista ammatillista sijoittumista. Naisten ammattipätevyyden nostaminen rikastuttaa myös inhimillisiä voimavaroja kilpailua ja kasvua suosivasti, ja voidaan oikeastaan pitää inhimillisten voimavarojen tuhlauksena sitä, että naisten pätevyys ja heidän kehitykseen osallistumisensa merkitys tunnustetaan edelleen epäröiden ja vastahakoisesti työmarkkinoilla ja työn järjestelyssä. Yleissivistävä koulutus ja ammatillinen koulutus voivat toisaalta valmistaa ajattelutapojen muutosta ja vaikuttaa merkittävästi naisten ja miesten välisiin sosiaalisiin ja ammatillisiin suhteisiin siten, että molempien roolien kehitys mahdollistuu ja perhe- ja työelämän yhteen sovittaminen helpottuu niin naisten kuin miestenkin kannalta.

Naisten tilanne yleissivistävässä koulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa on tuntuvasti parantunut. Merkittäviä ponnistuksia täytyy kuitenkin jatkaa naisten ammattipätevyyden lisäämiseksi - eikä ainoastaan heidän työhön pääsyä vaan myös heidän työhön paluunsa helpottamiseksi tauon jälkeen. Lisäksi menneisyydestä perittyjen sosiaalisten ja kulttuuristen mallien tai stereotyyppien pysyvyydestä seuraa yhtäältä naisten koulutus- ja ammatinvalintojen yksipuolisuus ja toisaalta huonompi pääsy johtotehtäviin. Naiset jättävät useimmiten valitsematta tieteelliset tai tekniset alat, uudet teknologiat ja yrityshallinnon ja asettavat etusijalle (taipumustensa, itsesensuurin tai riittämättömän tiedotuksen vuoksi) naisten aloina pidetyt ammatit, jotka joskus helpottavat työ- ja perhe-elämän yhteen sovittamista mutta tekevät epävarmimmiksi tietyt uravalinnat, pääsyn johtotehtäviin tai yrittäjän asemaan ja niin edelleen. Tällaisessa tilanteessa yleissivistävä koulutus ja ammatillinen koulutus voivat edistää yhtäläisiä mahdollisuuksia saamalla asiaan liittyvät toimijat tiedostamaan valintojen monipuolistumisen haasteet, ohjaamalla epätavallisen tien valinnoita naisia ja sellaisia naisia, jotka tarvitsevat uutta mahdollisuutta tai tukea muuttaakseen tilapäisen työn sijoittumista edistäväksi vaiheeksi, sekä yleisemmin edistämällä ammatteja koskevien asenteiden ja ajattelutapojen muutosta.

Eräs erityinen haaste on myös naisvaltaisten ammattien arvostuksen lisääminen, tässä tapauksessa opettajan ammatin, kun otetaan huomioon se merkittävä vastuu, jota ammatissa toimiva joutuu kantamaan tulevaisuudessa, kun kysytään kykyä sopeutua työmarkkinoihin ja suuriin yhteiskunnallisiin (esimerkiksi ympäristöä koskeviin) haasteisiin.

Ammatillisen koulutuksen alalla yhteisön toiminta koostuu suureksi osaksi merkittävästä rahallisesta tuesta, jota Euroopan sosiaalirahasto myöntää muun muassa naisten hyväksi toteutettaville toimille. NOW-aloitteella on tietysti lisätty merkittävästi kyseisen alan painoarvoa.

Yleissivistävän koulutuksen alalla yhteisön toiminnalla on tuettu sellaisten ylikansallisten hankkeiden kehitystä, jotka tähtäävät joko koulutusympäristön kaikkien toimijoiden (opettajien, oppilaiden tai opiskelijoiden, vanhempien ja koulutushenkilöstön) tiedostaviksi tekemiseen tai koulutukseen, tai sitten yhtäläisten mahdollisuuksien kannalta soveltuvan

oppimateriaalin laatimiseen, jotta myötävaikutettaisiin ajattelutapojen muutokseen varhaisessa vaiheessa ennen nuorten tuloa työmarkkinoille.

Lisäksi erityiset korkeakouluja koskevat ohjelmat (ERASMUS, COMETT, LINGUA) sekä ammatillisen perus- ja täydennyskoulutuksen ohjelmat (EUROTECNET, PETRA ja FORCE) ovat myös vaikuttaneet tavoitteen toteuttamiseen; sama koskee tutkijoita varten käynnistettyä ammatillista koulutusta ja liikkuvuutta koskevaa ohjelmaa; useimmiten naisten osallistuminen näihin eri ohjelmiin on heijastanut kuitenkin vain yksinkertaisesti heidän osallistumistaan työmarkkinoille yleensä.

SOCRATES (yleissivistävä koulutus), LEONARDO (ammatillinen koulutus) ja JEUNESSE POUR L'EUROPE (Nuorten Eurooppa) -ohjelmiin, jotka on suunniteltu lujittamaan ja järjeistämään vaihtoihin ja pilottihankkeisiin liittyvää ulkoista toimintaa, yhtäläiset mahdollisuudet sisältyvät joko erityisenä tavoitteena (LEONARDO), tai ensisijaisena ohjelmien kaikkiin toimiin liittyvänä lisätavoitteena (SOCRATES, Nuorten Eurooppa). LEONARDO-ohjelmassa kiinnitetään huomiota erityisesti työelämään tauon jälkeen palaaviin naisiin ja työelämän aloihin, joilla naiset ovat aliedustettuina. Siihen sisältyy lisäksi sellaisia naisten ammatillista koulutusta koskevia toimia, joita aiemmin hoidettiin IRIS-verkon avulla. Se rohkaisee toisaalta hankkeiden aloittajia pitämään yhtäläisten mahdollisuuksien huomioon ottamista kaikkiin ammatillista koulutusta koskeviin toimenpiteisiin olennaisesti kuuluvana osana.

Näiden ohjelmien lisäksi erilaisia yleissivistävää koulutusta ja ammatillista koulutusta koskevia toimia on tuettu tai tuetaan joskus pelkästään paikallisesti talousarvion eri kohtien nojalla ja/tai tutkimustoimintaan, pk-yritysten tukemiseen yms. liittyvien toimien yhteydessä.

Elinikäisen oppimisen käsite on uusien ohjelmien perusfilosofiana ja yleisemmin yhteisön toiminnan perusfilosofiana yleissivistävän koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen aloilla. Tähän filosofiaan sisältyy ohjelmien yhteisvaikutuksen ja keskinäisen täydentävyyden vahvistaminen tulevaisuudessa (SOCRATES ja LEONARDO), samoin yhteisvaikutuksen ja keskinäisen täydentävyyden vahvistaminen näiden ohjelmien ja yhteisön muiden sellaisten toimien välillä, joihin sisältyy yleissivistävän koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osatekijä (rakennerahastot: mainstream ja ADAPT- ja EMPLOI-aloitteet, erityisesti NOW; tutkimus). Ohjelmien seuranta ja arviointi samoin kuin yleissivistävää koulutusta ja ammatillista koulutusta koskevan valkoisen kirjan valmistelutyöt tulevat edistämään merkittävästi näillä kahdella alalla kokonaisstrategiaa, jota komissio ehdottaa uudessa yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevassa ohjelmassa.

4. HENKILÖIDEN OIKEUDET

Sen periaatteen tunnustaminen, että naisten ja tyttöjen perusoikeudet ovat luovuttamaton, erottamaton ja jakamaton osa yleismaailmallisia ihmisoikeuksia, vahvistettiin jälleen YK:n Pekingin kokouksessa.

~~EUROOPAN UNIONIN~~

Euroopan yhteisö on puolestaan vaikuttanut huomattavaan edistymiseen oikeuksien tunnustamisessa, ja eurooppalainen tasa-arvon malli koostuu ainutlaatuisesta kokonaisuudesta tietoja, lakeja, instituutioita ja käytäntöjä, jotka ovat tuoneet muodollisia oikeuksia naisille ja edistäneet heidän asemaansa Euroopan unionissa. On tärkeää tiedottaa laajalti näistä oikeuksista. Lisäksi seuraavilla erityisaloilla voisi harkita parannuksia:

Kamppailu naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan

Sukupuolinäkökohtien (gender-käsitteen) huomioon ottamisen yhteisön ohjelmissa pitäisi mahdollistaa esimerkiksi seuraavien toimien tehostaminen ja tukeminen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisessa kamppailussa unionin sisällä ja ulkopuolella:

- naisiin kohdistuvan väkivallan aiheuttamia ongelmia käsittelevien yleisöön vaikuttavien kampanjoiden järjestäminen ja rahoitus
- väkivallan uhreiksi joutuneiden naisten lääketieteellinen ja psykologinen auttaminen sekä muu hoito
- sellaisten ohjelmien kehittäminen tai luominen, joiden avulla koulutetaan oikeustieteellistä, lääketieteellistä, sosiaali- ja opetushenkilöstöä sekä poliisia tähän problematiikkaan.

Pakolaisnaiset

Jatkoksi Euroopan unionin neuvoston oikeus- ja sisäasioita koskevalle, 20 päivänä kesäkuuta 1995 annetulle päätöslauselmalle turvapaikkamenettelyissä annettavista vähimmäistakuista unionin sisällä komissio tutkii nyt mahdollisuutta ottaa käyttöön säännöksiä, joiden tarkoituksena on vastata pakolaisnaisten kohtaamiin erityisiin ongelmiin.

Tarvitaan toimenpiteitä unionin ulkopuolelta tulevien pakolaisnaisten turvallisuuden ja koskemattomuuden parhaimmaksi takaamiseksi. Näiden naisten olisi myös osallistuttava heille suunnattujen hankkeiden ja ohjelmien suunnitteluun, toteutukseen ja seurantaan, jotta heidän erityistarpeensa tulisivat parhaiten huomioon otetuiksi.

Kamppailu ihmiskauppaa vastaan

Sukupuolinäkökohtien sisällyttämisen "ihmiskaupan" vastustamiseen pitäisi mahdollistaa seuraavaa:

- "seksimatkailun" ja ihmiskaupan, nimenomaan prostituutioverkostojen välityksellä käytävän naiskaupan, estämistä koskevan lainsäädännön kehittäminen
- asianmukaisten toimenpiteiden hyväksyminen kyseisen kaupan uhrien yhteiskunnallisen arvon palauttamiseen tähtäävien ohjelmien kehittämiseksi (oikeusapu, hoidot, yhteistyö hallituksista riippumattomien järjestöjen kanssa, ammatillinen koulutus uutta sijoittumista silmällä pitäen).

~~SECRET~~

Komissio on tehnyt aloitteen seminaarin ja kokouksen järjestämisestä niiden toimenpiteiden pohtimiseksi, joita voitaisiin unionin sisällä toteuttaa tarkoituksena hahmottaa kokonaisvaltainen lähestymistapa, joka suojelisi ihmiskaupan uhreja (muun muassa väliaikainen tai pysyvä oleskeluoikeus, sosiaali- ja oikeusapu) ja vahvistaisi toimenpiteitä salakauppiaita vastaan. Voitaisiin myös käsitellä asiaan läheisesti liittyviä kysymyksiä, kuten eräiden seksuaaliselle tai muulle väärinkäytölle tai hyväksikäytölle erityisen alttiina olevien naisryhmien asemaa, esimerkiksi siirtolaisnaisten, joiden työlupa ei salli työnantajan vaihtoa (väliaikaiset kotitaloustyöntekijät).

Muita asiaan läheisesti liittyviä aiheita

Ajattelu- ja elämäntapojen kehitys on johtanut perherakenteiden ja -historioiden moninaistumiseen ja kasvattanut ristiriitojen vaaraa lasten holhousta koskevissa asioissa. Tästä johtuvat vaikeat tilanteet tulevat joskus vielä dramaattisemmiksi ja traumaattisemmiksi sen vuoksi, ettei ole olemassa oikeudellista järjestelmää, joka kattaisi toimivaltaan sekä tuomioiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon liittyvät asiat perheoikeuden alalla. Siten on ehdotettu Brysselin yleissopimuksen soveltamisalan laajentamista koskemaan perheasioita tai uuden tätä aihetta koskevan yleissopimuksen laatimista.

Lisäksi voitaisiin käsitellä joitain ongelmia, jotka koskevat erityisesti kolmansien maiden kansalaisia ja nimenomaan yhteisön alueella asuvia siirtolaisnaisia: esimerkiksi kolmansien maiden kansalaisten vapaa liikkuvuus lyhytaikaisen oleskelun yhteydessä, kun he asuvat laillisesti jossain toisessa jäsenvaltiossa; komissio on äskettäin jättänyt neuvoston päätettäväksi asiaa koskevan direktiiviluonnoksen (KOM(95)346 lopullinen 12.7.1995).

Euroopan unionin kansalaisen perheenjäsenet - yleensä on kyse aviovaimosta ja lapsista - saavat perhettä yhdistettäessä johdetun oleskeluluvan, mikä tarkoittaa sitä, että avioeron tai hylkäämisen tapauksessa heidän oleskeluoikeutensa samalla lakkaa. Sen vuoksi henkilökohtainen oleskeluoikeus kohtuullisen asumisajan jälkeen vaikuttaa olevan oikeudellinen turvallisuustekijä ja edistävän tarvittaessa elämäntapaa, joka on riippumaton siitä henkilöstä, johon liityttiin.

5. ULKOSUHTEET

Komissio on aktiivisesti osallistunut seuraavien yleismaailmallisten kokousten työskentelyyn: ympäristö (Rio, 1992), ihmisoikeudet (Wien, 1993), väestö (Kairo, 1994), sosiaalinen kehitys (Kööpenhamina, 1995) ja naiset (Peking, 1995). Näiden kokousten päätelmät koskevat eri tavoin naisten asioiden edistämistä ja heidän toimintakeinojensa ja itsemääräämisoikeutensa vahvistamista.

Pekingissä pidetty yleismaailmallinen naisten asioita käsitellyt kokous osoitti, miten laajoja ponnisteluja yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen vaatii. Se korosti naisen aseman erilaisuutta eri maissa ja varsinkin sitä, miten pysyviä ovat suuressa osassa maailmaa ne olennaiset esteet, jotka ehkäisevät naisten täyttä taloudellista, poliittista ja sosiaalista vapautumista yksilön oikeuksien, koulutuksen, terveydenhoidon, päätöksenteon

ja taloudellisten voimavarojen käytön aloilla. Lisäksi se vahvisti Rion, Kairon ja Kööpenhaminan kokouksissa saavutetut tulokset, mitä tulee naisten taloudellisesti ja sosiaalisesti välttämättömään osallistumiseen yhteiskunnan kestäväan kehitykseen.

Naisten ja miesten välillä on erityisesti kehitysmaissa huomattavia taloudellisia ja sosiaalisia eroja rooleissa, vastuussa, velvollisuuksissa, eduissa ja ensisijaisissa tavoitteissa. Kehityspolitiikat ja -ohjelmat, joissa sukupuolinäkökohtia ei ole otettu huomioon, uhkaavat olla tuottamatta todellista hyötyä naisille ja jopa asettaa heidät huonompaan asemaan. Todellisen naisia hyödyttävän edistyksen aikaansaamiseksi sukupuolinäkökohdat on otettava järjestelmällisesti huomioon, ja ne ovat keskeisiä tekijöitä kestäväan kehityksen saavuttamiseksi koko yhteiskunnassa. Tällaisia pinnanalaisia virtauksia on "gender mainstreaming" -periaatteella (sukupuolinäkökohtien kokonaisvaltaisen huomioonottamisen periaatteella), joka jo useita vuosia on kuulunut kiinteästi yhteisön kehityspolitiikkoihin sekä kehitysyhteistyötä koskeviin sopimuksiin ja yleissopimuksiin AKT-valtioiden sekä Aasian, Latinalaisen Amerikan ja Välimeren alueen maiden kanssa. Tämän kokemuksen ansiosta yhteisö on voinut kehittää erityisesti tälle alalle tarkoitettujen sisäisten välineiden ja toimenpiteiden kokoelman.

Tämän politiikan mukaisesti komissio pitää tärkeänä varmistua, että sen kehitysyhteistyöhankkeisiin ja -ohjelmiin sisältyy suunnitteluvaiheesta asti naisten ja miesten tarpeiden ja ensisijaisten tavoitteiden ominaislaadun erityinen huomioon ottaminen samalla kun niissä taataan heille yhtäläinen osallistumistaso.

Yhteisö tukee samanaikaisesti laajamittaisia myönteisen toiminnan ohjelmia, jotka tähtäävät naisten ja miesten välisten raikeiden eroavuuksien poistamiseen kehitysmaissa erityisesti terveydenhoidon ja koulutuksen aloilla.

Lisäksi erityisohjelmat, kuten Demokratia ja LIEN Phare- ja Tacis-ohjelmien puitteissa, mahdollistavat hallituksista riippumattomista järjestöistä lähtevien, naisia suuremmin koskevien aloitteiden tukemisen.

Tulevaisuutta varten on tarkoitus syventää sukupuolinäkökohtien kokonaisvaltaista huomioon ottamista kaikissa kehitysyhteistyötoimissa AKT-maissa ja Aasian, Latinalaisen Amerikan ja Välimeren alueen maissa käyttäen strategioita, jotka on laadittu äskettäisessä sukupuolinäkökohtien kehitysyhteistyöhön sisällyttämistä koskevassa tiedonannossa.

6. TIEDOTTAMINEN / VAIKUTTAMINEN

Yhtäläisten mahdollisuuksien periaatteen konkretisoimiseksi täytyy ottaa käyttöön viestintästrategia, jossa erotetaan suurelle yleisölle suunnatut vaikutustoimet sekä erityisohjelmia koskevat tiedotustoimet, joiden kohderyhmän on oltava sama kuin se, jolle kyseiset ohjelmat on tarkoitettu (esimerkiksi avustavat puoliset, naispuoliset maanviljelijät, naispuoliset yritysjohtajat jne.).

Vaikutustoimilla on tarkoitus edistää tiettyjen ennakkoluulojen ja syrjivien kaavamaisien käsitysten kyseenalaistamista. Vaikutustoimien on kohdistuttava sekä naisiin että miehiin, ja erityisesti voisi korostaa nuoria, joihin tiedotus- ja vaikutustoimenpiteet kohdistuisivat

koulutustoimia tukevina tai täydentävinä. Näiden toimien pitää lisäksi olla sovitettut kunkin jäsenvaltion omiin kulttuurioloihin.

Komission yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevat viestintäpolitiikat ovat toistaiseksi suuntautuneet pääasiassa erityisille kohderyhmille - esimerkiksi osa pääosasto V:n tukemista julkaisuista, keskustelutilaisuuksista ja verkoista (muun muassa naiset päätöksenteossa, naiset ja joukkoviestimet), PO XII:n järjestämä työpaja aiheena naiset tieteellisessä ja teknisessä tutkimuksessa sekä PO XXIII:n toimet naispuolisten yritysjohtajien tai avustavien puolisojen hyväksi. Toisinaan kohderyhmiksi on valittu kaikki naiset (PO X:n "Euroopan naisten kirje") tai jopa kaikki asiaan liittyvät toimijat (esimerkiksi PO XXII:n toimet yhtäläisten mahdollisuuksien tiedostamiseksi yleissivistävän koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen aloilla).

Tämä toimintaluettelo osoittaa selvästi yhtäläisten mahdollisuuksien hyväksi tehtyjen aloitteiden määrän kasvun komission toiminnassa mutta myös asianomaisten osastojen yhteistoiminnan tehostamisen tarpeellisuuden, jotta voitaisiin luoda yhtenäinen, järjestelmällinen, näkyvä ja erilaisille kohderyhmille sovitettu viestintäpolitiikka.

On siis aiheellista laatia kaikkien asianosaisten toimijoiden kanssa yhtäläisiä mahdollisuuksia koskeva viestintäsuunnitelma ja suorittaa tätä varten tyhjentävä tilannearvio kaikista eri osastoissa toteutetuista viestintätoimenpiteistä.

Tässä viestintäsuunnitelmassa ehdotetaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevaan tiedotukseen sekä aloittain (muun muassa työ, yleissivistävä koulutus/ammattillinen koulutus, rakennerahastot ja yhteistyö/kehitys) järjestettyä tiedotuksen toteutusta, jota konkretisoi ehdotus yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevasta tiedotusohjelmasta.

Naisten ja miesten välisen tasa-arvon ulottuvuus tulisi sisällyttää kaikkiin viestinnän välineisiin, joiden avulla komission tiedotuspolitiikkaa toteutetaan (muun muassa kohderyhmien määrittely, aiheiden ja julkaisujen muodon valinta kuvitus mukaan lukien sekä mielipidetutkimuksen välineiden käyttö).

Tiedottamisen "laatua" vahvistetaan. Laadussa otetaan huomioon kulttuurien ja yleisöjen moninaisuus. Tasa-arvoviestintä ulotetaan työn ja sosiaalialan ulkopuolelle kaikkiin elämän osatekijöihin ja aloille, joilla on erityinen merkitys naisille: uudet tiedon teknologiat, bioteknologiat, kuluttajansuoja, ympäristö ja niin edelleen. Ympäristöasioissa, joissa huomataan muun muassa naisten valmius elämänlaadun parantamiseen ja kulutusmallien muuttuminen, naisten mielipiteitä kuullaan ja he saavat jo PO XI:n tukea järjestöjen ja hallituksista riippumattomien järjestöjen välityksellä, joissa he ovat laajalti edustettuina.

Yhtäläiset mahdollisuudet on yksi Citizens First -aloitteen puitteissa kehitettävistä teemoista. Aloite on yksi kolmesta komission seuraavia kahta vuotta varten hyväksymästä tiedotukseen liittyvästä laajasta ensisijaisesta toimesta.

Maaliskuun 8. päivänä vietettävän naisten päivän tapaan olisi järjestettävä jokin suuren yleisön tapahtuma tämän teeman tiedostamisen edistämiseksi, esimerkiksi "eurooppalaisten naisten päivä" jostain ajankohtaisesta aiheesta. Joukkoviestinten seuraamisessa yhteisön

politiikkoihin, ohjelmiin ja toimintaan liittyviä teemoja käsittelevissä tilaisuuksissa ja tapaamisissa pitäisi lisäksi ottaa järjestelmällisesti huomioon välttämättömyys kääntyä samalla kertaa sekä naisten että miesten puoleen sukupuolten ominaispiirteitä unohtamatta.

Toimielinten välinen yhtäläisiä mahdollisuuksia koskeva yhteistyö voisi edistyä komission ja Euroopan parlamentin tiedotusosastojen välistä yhteistyötä lujittamalla. Tämä yhteistyö voisi laajentua myös yhteisön muihin toimielimiin.

7. KOMISSION HENKILÖSTÖPOLITIikka

Komissio on harjoittanut jo monta vuotta yhtäläisiin mahdollisuuksiin perustuvaa politiikkaa henkilöstöasioissa.

Kyseisen politiikan toteuttamisessa ensisijaiseksi välineeksi ovat tulleet myönteisten toimien ohjelmat, joista toinen on parhaillaan voimassa ajanjakson 1992 - 1996. Tämän ohjelman tarkoitus on yhtäältä tasapainottaa sukupuolijakaumaa niillä ura-alueilla ja niissä tehtävissä, jossa naiset ovat aliedustettuina, ja toisaalta edistää naisten ammatillista kehitystä valvomalla, että heille taataan yhtäläiset mahdollisuudet uralla etenemiseen ja ammatilliseen koulutukseen. Myönteisten toimien ohjelman tarkoitus on taata myös tukitoimenpiteet ja sosiaaliseen infrastruktuuriin kohdistuvat toimenpiteet, jotka mahdollistavat kaikille, sekä naisille että miehille, ammatillisten ja perheeseen liittyvien velvollisuuksien yhteen sovittamisen.

Yhtäläisten mahdollisuuksien politiikka on siten komission itsensä toimesta sisällytetty henkilöstöhallinnon kaikkiin aloihin: työhönotto, urat, varainkäytön suunnittelu ja varojen kohdentaminen, sosiaalipolitiikka, virkamiesten oikeudet ja velvollisuudet. Henkilöstö- ja hallinto-osastolla on lisäksi erityinen tasa-arvoisten mahdollisuuksien yksikkö, jonka tehtävänä on koordinoida niiden yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevien suunnitelmien toteuttamista, joita jokainen pääosasto on laatinut myönteisten toimien ohjelman piirissä, sekä vaikuttaa koko henkilöstöön yhtäläisten mahdollisuuksien tiedostamiseksi.

Jos yhtäläiset mahdollisuudet onkin tunnustettu yhdeksi yhteisön politiikkoja laajalti koskevaksi ensisijaiseksi tavoitteeksi, toimielimen on valvottava, että naiset osallistuvat entistä enemmän eri pääosastojen politiikkojen suunnitteluun sekä politiikoista neuvotteluun ja päättämiseen kaikissa vaiheissa. Tätä varten komissio on työhönottopolitiikassaan painottanut naisten työhönoton tärkeyttä niin perustason virkoja täytettäessä kuin sitä silmällä pitäen, että naisilla olisi tulevaisuudessa enemmän johtotason virkoja. Mitä tulee A-ura-alueen peruspalkkaluokkiin, avustavien hallintovirkamiesten (A8) työhönottamiseksi vuosittain järjestetyt yleiset kilpailut ovat houkutelleet naispuolisia ehdokkaita melkein yhtä paljon kuin miespuolisia, ja naisten onnistumisluku, joka on myös parantunut viime vuosina, on mahdollistanut kyseiseen palkkaluokkaan otettujen naisten prosenttiosuuden nostamisen 27 prosenttiin.

Tällaisissa näkymissä komissio hyväksyi myönteisten toimien puitteissa naisten työhönottoa ja nimityksiä koskevia suuntaviivoja vuodelle 1995, jolloin kolme uutta jäsenvaltiota liittyi Euroopan unioniin. Tämän vuosittain toistetun toimintasuunnitelman tarkoitus on johtaa todelliseen uuteen tasapainottumiseen tulevina vuosina.

III. RAKENNERAHASTOJEN TOIMET JA YHTÄLÄISET MAHDOLLISUUDET

Rakennepolitiikat ovat yhteisön pääasiallinen työväline toiminnassa alueellisten tasapainottomuuksien korjaamiseksi sekä työllisyys- ja sijoittumismahdollisuuksien parantamiseksi. Työhön liittyvät eriarvoisuudet määritellään eräissä kertomuksissa asteikolla 1-10⁵ taloudellisesti integroituneiden alueiden ja vaikeuksissa olevien alueiden, kuten kehityksestä jäljessä olevien alueiden, teollisuusrakenteeltaan muuttuvien alueiden, epäsuotuisten kaupunkialueiden ja maaseutualueiden välillä. Ihmisten ja elinkeinojen jakautuminen yhteisön alueelle keskipitkällä aikavälillä herättää myös huolta. Suurkaupungistumisen korostumispyrkimys ja alueen joidenkin osien ruuhkautuminen - sisä- tai reuna-alueiden autioituessa - edellyttävät korjaavia toimenpiteitä. Tämantyypisessä epävakaiseksi muuttuneessa ympäristössä naisten tilanne on entistä vakavampi.

Rakennerahastojen (Euroopan aluekehitysrahasto, Euroopan sosiaalirahasto ja Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto) tehostettu osallistuminen yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen saa tässä yhteydessä suuren poliittisen merkityksen. Tasa-arvon sisällyttäminen rakennepolitiikkoihin vastaa ensi sijassa välttämättömyyteen supistaa eroja naisten ja miesten työssäkäyntiluvuissa, koulutustasossa, työmarkkinoille pääsyssä ja päätöksentekoon osallistumisessa. Siihen kuuluu kuitenkin myös tahto edistää kestävä kehitystä yhdistämällä työpaikkojen ja vaurauden luominen elämänlaatuun sekä kulttuuri- ja luontoperinnön säilyttämiseen.

Yhtäläisten mahdollisuuksien periaatteen noudattaminen kirjattiin vuonna 1993 rakennerahastoista annettuihin asetuksiin. Neuvosto antoi 22 päivänä kesäkuuta 1994 päätöslauselman naisten ja miesten yhtäläisten mahdollisuuksien edistämisestä Euroopan rakennerahastojen toiminnan avulla. Rahastojen toimet tässä asiassa pysyvät kuitenkin suhteellisen vaatimattomina, ja on tärkeää jatkaa ja tehostaa aloitettua toimintaa osapuolten - ensi sijassa ohjelmien laadinnasta ja toteuttamisesta vastaavien kansallisten ja/tai alueellisten viranomaisten - mukaan saamiseksi.

1. OHJELMAKAUSI 1989 - 1993

Ohjelmakaudella 1989 - 1993 ESR oli yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi kaikkein suorimmin käytetty väline. Nuorten ja pitkäaikaistyöttömien hyväksi suunnattujen yleisten ammatillista koulutusta ja työllistämistukea koskevien toimenpiteiden rajoissa toteutetut toimet mahdollistivat erityisesti naisten työtilanteen parantamisen. On huomattava, että viisi prosenttia ESR:n tavoitteisiin 3 ja 4 tarkoitetuista varoista (eli 380 miljoonaa ecua) on osoitettu erityisesti naisia koskeviin toimiin. Muut

⁵ Työttömyysluvut alueiden välillä vaihtelevat 3,4 prosentista 34,7 prosenttiin

rahastot (EAKR, EMOTR) ovat osallistuneet epäsuoralla ja hajanaisemmalla tavalla tasa-arvon edistämiseen, ensiksi yleisellä kehitystuellaan ja tarvittaessa rahoittamalla ammatillisen koulutuksen infrastruktuureja tai yhteiskunnallista tukivälineistöä.

Kun oli todettu työmarkkinoiden eriytyminen ja yhteiskunnallinen syrjäytyminen, jonka pääasiallisia uhreja naiset ovat, teki komissio vuonna 1991 NOW (New Opportunities for Women) -erityisaloitteen, jolle myönnettiin 156 miljoonaa ecua. Tämä väline mahdollisti ammatillisen koulutuksen vahvistamisen ja rohkaisi suorien tukien avulla yritysten perustamiseen. Monista NOW-aloitteen puitteissa (1991 - 1994) tuetuista hankkeista noin 300 koski pienyritysten ja osuuskuntien perustamista. Tietyt hankkeet vaikuttavat naisiin, edistävät kontakteja ja tekevät naiset vastaanottavaisemmiksi tarjotulle ammatilliselle koulutukselle. Esimerkiksi Porton erääseen hyvin epäsuotuisaan kaupunginosaan perustettu vastaanotto-koulutus-sosiaalistamiskeskus, jonka EAKR varusti kaupunginosasta puuttuvilla nykyaikaisilla kotitalousvälineillä, mahdollisti paikallisen yhteisön jokapäiväisten tarpeiden tyydyttämisen ja palveli samalla ESR:n tukeman käytännön ammatillisen koulutuksen apuvälineenä.

NOW-aloitteen pääasiallinen anti on ollut eri toimien välisten esteiden poistaminen ja laajan toimijapiirin mukaan vetäminen. Tämän aloitteen uudistavat toimet ja kansainvälinen luonne, joka johtuu kokemusten levitykseen tarkoitettujen verkostojen luomisesta, ovat mahdollistaneet sen, että aloitteen edistäjillä on käytössään uusia ohjelmia, menetelmäkokonaisuuksia, suuressa mittakaavassa käytettäviä infrastruktuureja. Koska NOW-aloite on avannut uusia mahdollisuuksia naisten asioiden entistä paremmalle huomioon ottamiselle kaikissa rakennerahastoissa, sitä on jatkettu ja vahvistettu (360 miljoonaa ecua kaudelle 1994-1999).

Useita hyviä käytäntöjä on myös voitu todeta sellaisten yhteisön aloitteiden piirissä kuten LEADER ja INTERREG tai rahastojen tukemina uudistavina toimina rahoitetuissa pilottihankkeissa. Nuo käytännöt ovat konkreettisia esimerkkejä tasa-arvon periaatteen edistämisen ja kokonaisvaltaisen kehitysstrategian niveltymisestä toisiinsa.

Yhteisön aloite LEADER I (1989 - 1993) on rohkaissut maaseutualueiden taloudellista monipuolistumista tukemalla uusia toimia, joista naiset ovat ottaneet vastatakseen; esimerkiksi:

- Kreikassa eräällä toimella tähdättiin tuotantoverkon nykyaikaistamiseen järjestämällä ja tukemalla kotiteollisuutta. Naisyhdistys varmisti erilaisten näyttelytilojen toiminnan ja johti kotiteollisuus- ja käsityökeskusta. Tämä vuonna 1990 aloitettu hanke mahdollisti alueen naisten jatkokoulutuksen paikallisten laatuotteiden ja kotiteollisuustuotteiden valmistukseen.

- Isossa-Britanniassa kohderyhmät (kaksikymmentä nuorta työtöntä, kymmenen irtisanottua johtajaa ja viitisentoista naista, jotka halusivat perustaa kotona toimivan liikeyrityksen) saivat aloitustukena rahoitusta muun muassa toteutettavuustutkimuksen suorittamiseen, markkinointi- ja myynninedistämiskuluihin sekä täydennyskoulutukseen ja lähipalvelujen alalla tarvittavaan ammatilliseen koulutukseen.

Ranskan ja Espanjan välisen, usealle rahastolle kuuluvan raja-alueiden yhteistyöohjelman puitteissa (yhteisön aloite INTERREG I) noin kolmekymmentä keski-ikältään 38-vuotiasta naista, jotka tulivat tekstiiliteollisuuden taantumisesta johtuvan kovan työttömyyden rasittamalta alueelta, saivat tukea ammatillisessa hankkeessaan (elinkeinon luomisessa tai palkkatyön etsinnässä): järjestettiin opiskeluun liittyviä toimia, harjoitteluja naapurimaassa ja toisiaan täydentäviä hankkeita koskevaa yhteistoimintaa.

EAKR:n pilottihankkeissa (10 artikla) on myös tuettu toimia, jotka on tarkoitettu parantamaan naisten elämään liittyviä tukirakenteita naisten ammatillisen tai sosiaalisen uudelleen sijoittumisen helpottamiseksi. Tutkitut ongelmat liittyivät ennen kaikkea elämänpiirin parantamiseen.

Esimerkiksi Isossa-Britanniassa rahoitettiin kriisikaupunginosien vahvistamiseen tähtäävän toimen avulla yhteisön monitoimikeskus, joka hankki elvyttämishjelmalle olennaisen tärkeitä välineitä. Keskuksessa on perheosasto, joka tarjoaa täydellisen palveluvalikoiman, muun muassa erikoisen seimijärjestelmän, joka mahdollistaa erittäin monien nuorten äitien ammatillisen uudelleen sijoittumisen.

2. OHJELMAKAUSI 1994 - 1999

Meneillään olevalla ohjelmakaudella (1994 - 1999) yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen on ensisijainen tavoite, joka koskee kaikkia rakennerahastojen tukemia toimia pyrittäessä erityisesti yhteisvaikutusten vahvistamiseen.

Yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen esiintyy kaikkiin yleisesti tuettaviin toimenpiteisiin horisontaalisesti sovellettavana ensisijaisena tavoitteena kaikissa ESR:n ohjelma-asiakirjoissa, varsinkin tavoitetta 3 koskevissa ohjelma-asiakirjoissa. Useissa jäsenvaltioissa ohjelma-asiakirjoissa on hyväksytyn horisontaalisen lähestymistavan täydennyksenä myös erityiskohta yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen tähtäävistä toimista (tavoitteen 3 piirissä tai tavoitteen 1 inhimillisiä voimavaroja koskevassa osassa).

Sijoittumisväylä-käsitteen käyttöönotto, joka on seurausta NOW-aloitteesta saadusta kokemuksesta ja ohjelmien tuettavuusperusteiden entistä suuremmasta joustavuudesta, on mahdollistanut yksilöllistettyjen "pakettien" kokoamisen toimenpiteistä, jotka tähtäävät pääsyyn tai paluuseen työmarkkinoille. Siten EAKR, välineitä ja laitteita koskevissa toimissa, ja ESR, toimintakulujen osalta, voivat toimia koordinoitusti ja toisiaan täydentävästi ammatillisen koulutuksen ja yleissivistävän koulutuksen aloilla.

ESR:n, EAKR:n ja EMOTR:n yhdistetyt toimet myötävaikuttavat myös sellaisen toiminnan ja välineistämisen toteuttamiseen, joka mahdollistaa naisten työ- ja perhe-elämän paremman yhteen sovittamisen (seimet, lastentarhat, koulupäivän jälkeinen toiminta, joukkoliikenteen järjestäminen harvaan asutuilla alueilla jne.). Elinkeinoalueiden välineistämiseen ja työpaikkojen luomiseen tai säilyttämiseen kiinteästi sidoksissa olevat toimet voivat hyödyttää suoraan naispuolisia yritysjohtajia ja avustavia puolisoja samoin kuin tuettujen yritysten naispuolisia palkansaaajia. Tuotannollisten elinkeinojen sopeuttamiseen, paikalliskehitykseen ja elämänpiirin parantamiseen liittyvät toimet eivät koske yksinomaan naisia vaan lähivaikutustensa vuoksi ne voivat yleisellä tavalla vaikuttaa suuremmin tasa-arvon edistämiseen.

Yhteisön aloitteissa (kuten ADAPT, URBAN I, LEADER II ja INTERREG II) kuvastuu myös yhtäläisten mahdollisuuksien hyväksi syntynyt poliittinen sysäys.

URBAN-aloitteen vaikutuksesta eräässä ranskalaisessa kaupungissa, jossa suunniteltiin pienten lasten hoidon järjestämistä, päädyttiin perustamaan keskus, jossa ei ainoastaan oteta lapsia vastaan vaan ennen kaikkea autetaan vanhempia selviytymään kasvatustehtävästään järjestymättömissä olosuhteissa. Eurooppalainen rahoitus mahdollistaa tulevaisuudessa hyvin pienituloisille yksinhuoltajille pääsyn työpaikkoihin luomalla tarjolla olevaan ammatilliseen koulutukseen mukautettuja hoitopaikkoja (muun muassa pidennettyjä työskentelyaikoja noudattava päiväkotit, enemmän ja tiheämmässä olevia perhepäivähoitopaikkoja).

Kuten muillakin aloilla, tälläkin yhteisön lisäarvo ilmenee suhteiden luomisessa hankkeisiin osallistujien välille. Sellaisiin aloitteisiin kuten NOW tai LEADER⁶ kuuluvat verkot tarjoavat todellakin ensiarvoisen keinon vaihtaa käytäntöjä ja siirtää kokemuksia ja menetelmiä.

Rahastot, jotka tukevat tällaisia toimia ja vahvistavat yhteisön aloitteita, mahdollistavat siten hyvien käytäntöjen paremman tunnistamisen ja levittämisen sekä osallistuvat uuden, yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevan ohjelman (1996 - 2000) yhteistyö- ja integraatiodynamiikkaan.

3. NÄKÖALOJA

Tasa-arvon huomioon ottamisen tehostamista koskevissa ehdotuksissa suunnitellaan ensiksikin parhainta mahdollista hyötymistä meneillään olevasta ohjelmakaudesta, mikä vaatii erityisesti tuntuvaa seurantatoimikuntiin vaikuttamista arviointitoimien toteutukseen yhdistettynä.

Aletaan pohtia mittareita ja keinoja, joilla mitata tasa-arvon periaatteen huomioon ottamisen astetta ohjelmissa. On laadittava perusmittarit tietyntyyppisiä toimia varten, joilla on yhtäläisiä mahdollisuuksia koskeva myönteinen merkitys, jotta voidaan määritellä hankkeiden selkeät valintaperusteet ohjelmien seurantatoimikuntien käyttöön. Tässä mielessä horisontaalinen arviointitutkimus voisi selvittää tapaa, jolla rakennerahastot todellisuudessa ottavat käyttöön tämän ulottuvuuden.

Perustilastotietojen laadinta aluetasolla (muun muassa varustetaso sosiaalisissa infrastruktuureissa, pitkäaikaistyöttömien sukupuolijakauma, naisten työssäkäynnin määrä, naisten osuus eri yhteiskunnallis-ammattillisissa luokissa) on myös välttämätön edellytys näiden kehitysten mittaamiselle.

Komissio tulee laatimaan menetelmällisiä suuntaviivoja ("guidelines") osastojen kesken seurantatoimikuntien käyttöön.

Yhteisvaikutusten tavoittelu nykyisellä ohjelmakaudella edellyttää useisiin rahastoihin kuuluvien toimien kasvavaa koordinoitua yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen suoraan liittyvien pilottihankkeiden aloittamisessa ja rahoituksessa sekä niiden tulosten hyödyntämisessä (EAKR, 10 artikla; ESR, 6 artikla; EMOTR-O, 8 artikla). Tässä mielessä erityinen huomio kohdistetaan niiden naisten tukemiseen, jotka haluavat perustaa oman yrityksen; tällöin noudatetaan eurooppalaisten yritys- ja innovaatiokeskusten sekä Euroleader-ohjelman puitteissa toteutettujen vaikutustoimenpiteiden mallia.

⁶ LEADER II (94/C 180/12): nykyisen verkon toiminnan on myös annettava laajeta ottamalla käyttöön metodologiseksi välineeksi Innovaation ja maaseudun kehityksen eurooppalainen valvontaelin, jonka tehtävänä on maaseudulla toteutettujen innovaatioiden siirron tunnistaminen, luonnehtiminen, hyväksyminen ja helpottaminen

Ohjelmien joustavuus tarjoaa mahdollisuuksia suunnata uudelleen jo hyväksytyt monivuotiset ohjelmat (1994 - 1999 tavoitteiden 1 ja 5b osalta, 1995-1999 tavoitteen 6 ja 1994-1996 tavoitteen 2 osalta). Tätä joustavuutta on käytettävä sellaisten toimien vahvistamiseen, joiden tehokkuus on tunnustettu, ja uusien toimintaväylien tutkimiseen. Komissio päätti 4. lokakuuta 1995 myöntäessään varoja yhteisön aloitteille periaatteessa painottaen erityisesti yhtäläisten mahdollisuuksien teemaa URBAN II:ssa ja vahvistaa NOW-aloitteen sadan miljoonan ecun tasolle.

Rakennerahastot voivat yleisesti ottaen vaikuttaa tehokkaasti niiden ensisijaisten tavoitteiden toteuttamiseen, joita kamppailu työttömyyttä vastaan sekä naisten ja miesten välisen yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen ovat unionille ja sen jäsenvaltioille. Niinpä ne voivat Eurooppa-neuvoston päättämien suuntaviivojen mukaisesti edistää erityisesti työpaikkojen runsaamman kasvun tavoittelua ja inhimillisten voimavarojen arvostuksen nostamista.

Jotta kevennettäisiin tiettyjä pääasiassa naisiin kohdistuvia velvollisuuksia, rakennerahastot voidaan kutsua ensisijaisesti auttamaan toisista riippuvaisten henkilöiden hoitoon tarkoitettujen infrastruktuurien ja palvelujen kehittämistä tai investointeja yrityksissä, jotka edistävät työn uudelleenjärjestelyn myötä työpaikkojen luomista ja työn yhteen sovittamista perhe-elämän kanssa.

Rahastojen täytyy myös edistää syrjäytymässä olevien kaupunki- ja maalaisväestöjen taloudellista ja sosiaalista sijoittumista. Kamppailu herkillä alueilla elävien ja/tai huono-osaisten naisten nopeaa syrjäytymistä vastaan edellyttää pyrkimystä sosiaalisten siteiden uudelleen luomiseen: esimerkiksi perustamalla sosiaalistumista auttavia keskuksia (monitoimisia urheilu-, teatteri-, etäopiskelutiloja yms.) tai rahoittamalla pedagogisten apuvälineiden hankintaa ja elinkeinojen luomista tukevia palveluja.

Nämä suuntaviivat liittyvät toisiinsa, jotka koskevat uusien työtilaisuuksien edistämistä, työn järjestelyn ja ammattipätevyyksien sopeuttamista sekä alueellisen kehityksen ja paikallisten aloitteiden tukemista.

Seminaari, jonka tarkoitus on yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen rakennerahastojen toimissa, järjestetään Brysselissä 7. - 8. maaliskuuta 1996 nimenomaan ohjelmien toteutuksesta vastaavien kansallisten ja alueellisten viranomaisten mukaan saamiseksi ja aloitetun toiminnan arvostuksen lisäämiseksi. Myös muita tilaisuuksia on suunnitteilla, kuten naisten toteuttamaa innovaatiota ja paikalliskehitystä käsittelevien näyttelyjen ja kokousten järjestäminen Eurokumppanuuden puitteissa Luulajassa, Ruotsissa kesäkuussa 1996. Lisäksi laaditaan tutustumisesitteitä, joissa kuvataan hyviä käytäntöjä ja rohkaistaan niihin.

IV. PÄÄTELMÄT

Tämä tiedonanto on eräs vaihe prosessissa, jota täytyy jatkaa, jotta sukupuolinäkökohtien kokonaisvaltaisen huomioon ottamisen periaatteelle (mainstreaming) voidaan antaa

merkittävämpi konkreettinen ilmaus kuin menneisyydessä. Yhteenveto tavasta, jolla naisten ja miesten välinen tasa-arvo on toistaiseksi otettu huomioon yhteisön politiikoissa, johtaa esittämään joukon suuntaviivoja ja ehdotuksia, joita vastaisuudessa on aihetta toteuttaa.

Kukaan ei epäile, etteikö olisi vielä paljon tehtävää, jotta naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen olisi todella olennainen, yhteisön kaikkiin politiikkoihin täysin sisällytetty tavoite ja jotta sukupuolinäkökohdat tulisivat sitä varten otetuiksi huomioon näiden politiikkojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Kukaan ei varsinkaan epäile, etteikö näiden suuntaviivojen vähittäinen toteuttaminen vaatisi komission osastojen välisen yhteistyön merkittävää vahvistamista samoin kuin kumppanuuden lujittamista jäsenvaltioiden ja asiaan liittyvien eri toimijoiden ja järjestöjen kanssa.

Jo tämän tiedonannon laadinta komission jäsenten muodostaman yhtäläisten mahdollisuuksien ryhmän aloitteesta todistaa komission keskuudessa käynnistetystä toiminnasta. Tällainen osallistuminen kuvastaa poliittista sitoutumista sekä tahtoa antaa merkittävä sysäys yhteisön toiminnalle ja täten tukea kaikille tasoilla aloitettuja ponnisteluja naisten ja miesten välisen tasa-arvon hyväksi.

Käynnistetyn yhteistyön dynamiikan on tarkoitus konkretisoitua jo lähikuukausina eri toimissa ja aloitteissa. Pekingin kokoukselle jatkona olevat aloitteet aiotaan toteuttaa vuonna 1996. Silloin otetaan myös käyttöön uusi yhtäläisten mahdollisuuksien ohjelma, jonka neuvosto on äskettäin hyväksynyt ja jonka virallinen aloittaminen antaa aiheen merkittävälle kokoukselle syksyllä 1996. Vuonna 1996 on tarkoitus myös vahvistaa rakennerahastojen osallistuminen, ja 7. - 8. maaliskuuta 1996 järjestettävä Euroopan seminaari tarjoaa mahdollisuuden keskustella siitä jäsenvaltioiden ja muiden asiaan liittyvien toimijoiden kanssa. Yhteistyötä työmarkkinaosapuolten kanssa jatketaan, ja tässä yhteydessä on palautettava mieliin, että ne ovat äskettäin tehneet ensimmäisen työmarkkinakäytännön mukaisen yleissopimuksen perhe- ja työelämän yhteensovittamisesta.

Vuonna 1996 on saavutettava merkittävää edistystä sukupuolinäkökohtien kokonaisvaltaisen huomioon ottamisen periaatteen toteuttamisessa yhteisön kaikissa politiikoissa, erityisesti kullakin tämän tiedonannon toisessa osassa käsitellyllä alalla. Tämän vuoksi on tärkeää laatia säännökset, joiden nojalla toimintaa voidaan jatkuvasti seurata ja arvioida. Osastojen välisen yhtäläisten mahdollisuuksien ryhmän täytyy edistää asiaa ja turvautua tarvittaessa asianmukaisiin ulkopuolisiin asiantuntijalausuntoihin. On todella tärkeää syventää politiikkojen tarkastelemista tasa-arvon kannalta ja siten määritellä sopivat mittarit ja analyysimenettelyt politiikkojen vaikutusten ohjaamiseksi, paikantamiseksi ja mittaamiseksi. Tällaisen järjestelmällisen arvioinnin avulla voidaan vahvistaa tasa-arvon huomioon ottamisen todellisuus ja tehokkuus suunnitelluissa toimissa ja niiden lisäksi yhteisön kaikissa politiikoissa. Arviointi muodostaa yhden luvun yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevassa kertomuksessa, jonka komissio aikoo tästä lähtien julkaista vuosittain ja jossa esitellään niin jäsenvaltioissa kuin yhteisön toiminnassakin toteutetut politiikat ja toimenpiteet.

ISSN 1024-4492

KOM(96) 67 lopullinen

ASIAKIRJAT

FI

04

Luettelonumero : CB-CO-96-083-FI-C

ISBN 92-78-00904-0

Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto

L-2985 Luxemburg